

ของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาล สังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นพยาบาลจบใหม่สำเร็จการศึกษาจาก วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ ในปี พ.ศ. 2542 ทุกคน จำนวน 180 คน เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร 7 แห่ง คือ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลตากสิน โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ โรงพยาบาลลาดกระบัง โรงพยาบาลหนองจอก โรงพยาบาลหลวงพ่อทวีศักดิ์ เก็บข้อมูลหลังจากปฏิบัติงานได้ 6 เดือน (เริ่มทำงาน เมษายน 2542) เก็บข้อมูลในวันซ่อมรับปริญญาบัตร (ตุลาคม 2542) ได้รับคืนแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์ 177 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.33 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมวิจัย โดยไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคลและผู้เข้าร่วมวิจัยยินดีและเต็มใจในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ โรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน แผนกและหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงาน ความชอบในวิชาชีพ การสอบใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์
2. คำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบคิดถึงและบรรยายสถานการณ์ในการปฏิบัติงานในช่วงระยะ 6 เดือนแรกที่ทำให้เกิดความรู้สึกเครียดมากที่สุด
3. แบบวัดการเผชิญความเครียดของจาโลวิก ซึ่งสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการเผชิญความเครียดของลาซารัสและฟอล์คแมน ฉบับปรับปรุงแก้ไขเมื่อ ปี ค.ศ. 1987 และแปลเป็นภาษาไทยโดย นิตยา สุทรยากร (2531) ประกอบด้วยข้อคำถาม 36 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านการเผชิญหน้ากับปัญหา 13 ข้อ ด้านการจัดการกับอารมณ์ 9 ข้อ และด้านการบรรเทาความรู้สึกเครียด 14 ข้อ ใช้มาตรวัดแบบลิเกด สเกล 5 อันดับ ตั้งแต่ไม่ได้ใช้ = 1 คะแนน จนถึงใช้เกือบทุกครั้ง = 5 คะแนน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงของเครื่องมือมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งชุดเท่ากับ .74

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/FW ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์ด้วยสถิติ บรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่พยาบาลจบใหม่ บรรยายสถานการณ์ความเครียด ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากสถานการณ์ดังกล่าว จัดหมวดหมู่ของข้อความ หรือประโยคตามลักษณะข้อความที่ปรากฏ แล้วแจกแจงความถี่และคำนวณร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหาทำโดยผู้วิจัย 2 ท่าน แยกกันวิเคราะห์ และนำมาเปรียบเทียบกัน ถ้ามีปัญหาไม่สามารถสรุปได้ ก็ให้ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่สามเป็นผู้ตัดสิน

3. ข้อมูลวิธีการเผชิญความเครียด แยกเป็นรายด้านและโดยรวม คำนวณได้ 2 วิธีคือการคำนวณคะแนนดิบ (Raw Score) และคะแนนสัมพัทธ์ (Relative Score) คะแนนดิบบอกถึงความพยายามที่บุคคลใช้ในการเผชิญความเครียดในแต่ละวิธีมากน้อยเพียงใด คะแนนสัมพัทธ์บอกถึงสัดส่วน (Proportion) ของความพยายามที่บุคคลใช้ในการเผชิญความเครียดในแต่ละด้านที่สัมพันธ์กับความพยายามทั้งหมดที่ใช้จากทุกด้าน คะแนนสัมพัทธ์ของแต่ละด้านคำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านหารด้วยผลรวมของค่าเฉลี่ยจากทุกด้าน (ยุพาพิน ศิริโพธิ์งาม ; 2540 : 9)

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลจบใหม่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์รุ่นที่ 42 ปี พ.ศ. 2542 เป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลต่าง ๆ สังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร มาเป็นเวลา 6 เดือน (เดือนเมษายน - กันยายน 2542) จำนวน 177 คน โดยปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลตากสิน 41 คน (ร้อยละ 22.8) โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ 40 คน (ร้อยละ 22.2) วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล 34 คน (ร้อยละ 18.9) โรงพยาบาลหนองจอก 21 คน (ร้อยละ 11.6) โรงพยาบาลกลาง 20 คน (ร้อยละ 11.1) โรงพยาบาลลาดกระบัง 14 คน (ร้อยละ 7.8) โรงพยาบาลหลวงพ่อบุญรักษ์ 7 คน (ร้อยละ 3.9) หอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรม จำนวน 51 คน (ร้อยละ 28.8) รองลงมาคือ หอผู้ป่วยศัลยกรรม 47 คน (ร้อยละ 26.6) และหอผู้ป่วยสูติ - นรีเวชกรรม 20 คน (ร้อยละ 11.3) และมีผู้ปฏิบัติงาน 13 คนที่ผ่านการปฏิบัติงาน 2 หอผู้ป่วย 1 คน ผ่าน 3 หอผู้ป่วย พยาบาลจบใหม่ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยที่ตรงกับความต้องการ จำนวน 131 คน (ร้อยละ 74) มีเพียง 46 คน (ร้อยละ 26) ที่ไม่ตรงตามความ

ต้องการ ความชอบในวิชาชีพการพยาบาล พบว่า ส่วนใหญ่ชอบ จำนวน 117 คน (ร้อยละ 66.1) รองลงมาคือ เฉย ๆ จำนวน 57 คน (ร้อยละ 32.2) มีเพียง 3 คน (ร้อยละ 1.7) ที่ไม่ชอบวิชาชีพการพยาบาล สำหรับการสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์พยาบาลจบใหม่สอบผ่านในครั้งที่ 1 จำนวน 150 คน (ร้อยละ 84.7) สอบผ่านในครั้งที่ 2 จำนวน 24 คน (ร้อยละ 13.6) และยังไม่ผ่าน 3 คน (ร้อยละ 1.7)

สถานการณ์ความเครียด

สถานการณ์ความเครียดที่พยาบาลจบใหม่บรรยายมีรวมทั้งสิ้น 241 สถานการณ์ และบางสถานการณ์เป็นการผสมผสานในเนื้อหาหลาย ๆ ประเภท ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์รวบรวมจัดกลุ่มเป็น 7 ประเภท (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของสถานการณ์แต่ละประเภทที่ทำให้พยาบาลจบใหม่เกิดความเครียดในระยะ 6 เดือนแรก (n = 177)

ประเภทของสถานการณ์	จำนวน	ร้อยละ
การปรับตัวให้เข้ากับบุคลากร	62	25.73
การสื่อสารระหว่างบุคคล	46	19.09
การปรับตัวให้เข้ากับงาน/หน่วยงาน	45	18.67
การขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติ	45	18.67
การดูแลผู้ป่วยวิกฤต/ฉุกเฉิน	25	10.37
ด้านจริยธรรม	12	4.98
การสอบประกอบวิชาชีพฯ ไม่ผ่าน	6	2.49
รวม	241*	100

* 1 คนตอบได้มากกว่า 1 สถานการณ์

ข้อมูลตัวอย่างสถานการณ์ความเครียดของพยาบาลจบใหม่ แยกตามกลุ่มประเภทต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มประเภทการปรับตัวให้เข้ากับบุคลากร

“ใน ward จะมีพี่ที่มีความรู้และมีประสบการณ์มาก และพี่แต่ละคนก็เทคนิคไม่เหมือนกัน ช่วงแรกสับสน เพราะพี่คนนั้นก็ให้ทำอย่างนี้ พอมาอีกคนก็ให้ทำอย่างนั้น”

“เครียดที่ต้องปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานใหม่ทั้งหมด กลัวว่าจะไม่ยอมรับในการทำงานของเรา”

“การทำงานหลังจากจบใน 3 เดือนแรก จะเกิดความเครียดมาก เพราะใน.....ต้องรับผิดชอบมาก ต้องปรับตัวให้เข้ากับหัวหน้าเวรแต่ละคนให้ได้

“การปฏิบัติงานบน ward จะเครียดมาก จึงอยากที่จะทำทุกอย่างในเวรให้หมดด้วยตนเอง กลัวพี่จะว่า เราอู้งาน ไม่ขยัน ทำให้รู้สึกเหนื่อย”

“ช่วงขึ้นเวรบ่าย - เวรดึกใหม่ ๆ และขึ้นกับรุ่นพี่ที่ไม่ค่อยพูดจา รุ่นพี่ที่อายุแตกต่างจากเรามาก ๆ ทำให้รู้สึกอึดอัด”

“เครียดกับงานและพี่ที่ ward ก่อนจะมาอยู่ที่นี้คิดว่าตัวเราเองไม่เก่งแล้วจะอยู่ ward แบบนี้ไม่ได้แน่ เครียดมาก ๆบางครั้งแอบไปหลบอยู่คนเดียว แยกตัวออกจากสังคม”

“ส่วนใหญ่จะเครียด เพราะเราทำงานตามทฤษฎี - ปฏิบัติที่เคยเรียนมา แต่ในการทำงานจริง ๆ ไม่ใช่เช่นนั้นก็จะโดนดุ และอธิบายชี้แจงไม่ได้ (น้องห้ามเถียงพี่)”

กลุ่มประเภทการสื่อสารระหว่างบุคคล

“พี่บางคนเหมือนคอยจะจ้องจับผิด และชอบโยนความผิดบางอย่างให้น้อง ชอบพูดประชดประชัน ทำให้รู้สึกอึดอัด บางครั้งเครียดมาก”

“ขึ้นเวรดึก พี่ไม่พูดด้วย ไม่สอนอะไรเลย รู้สึกแย่มาก ทำตัวไม่ถูก ไม่รู้จะถามใคร”

“มีการกล่าวคำตำหนิ ตำ ต่อหน้าบุคคลอื่น.....”

“เวลาขึ้นเวรดึก ช่วงเช้าตรู่จะมีงาน หรือมี Lab พิเศษที่ต้องทำมาก ถ้าเราลืมนิดเดียว หรือเพ่งจะนึกขึ้นได้ พี่เขาก็จะต่อว่าถากถางว่าไม่สนใจ.....พี่เขาน่าจะใช้คำพูดที่ดีกว่านี้”

“เรื่องการทำงานสามารถปรับตัวได้ และพร้อมที่จะศึกษาและยอมรับผิดเมื่อถูกตำหนิ เรื่องงาน แต่ลำบากใจที่สุดเมื่อพี่นิทา พูดส่อเสียด”

“.....หัวหน้าจะฟังความข้างเดียว แล้วจะทำให้เรารู้สึกตัวเราผิดตลอด ทำให้รู้สึก Low Self และเครียดมาก”

กลุ่มประเภทการปรับตัวให้เข้ากับงาน/หน่วยงาน

“เป็นหัวหน้าเวรบาย - ดึกที่เป็นพยาบาลคนเดียว ต้องทำหน้าที่ทั้ง Incharge และ Med - Nurse ในเวลาเดียวกัน ถ้ามีผู้ป่วย Arrest ก็ต้องทำคนเดียวตั้งแต่รายงานแพทย์ เตรียมของใส่ ET - tube และต้อง Complete Chart....”

“.....เป็นหัวหน้าเวรครั้งแรก ทั้งเวรเช้า บ่าย ดึก...ช่วงแรกจะรู้สึกเครียดมาก ปวดศีรษะถึงขั้นอาเจียน.....”

“ผู้ป่วยมากเกินไป (42 คน) พยาบาลมีเวรละ 4 คน งานค่อนข้างหนัก ทำให้เครียด”

“ใหม่ ๆ เครียดที่ยังไม่รู้ระบบงาน ปรับตัวไม่ถูก...”

“อยู่โรงพยาบาลเล็ก ๆ ชานเมือง ขึ้นเวรบาย, ดึกกับพยาบาลเทคนิคกัน 2 คน เวลามีปัญหาจะปรึกษาใครในเมื่อไม่มีใครพร้อมจะให้คำปรึกษาเลยในช่วงเวลากลางคืน”

“มีแพทย์เพียง 3 คน บางวันออกตรวจเพียงคนเดียว นานมากกว่าจะตรวจคนไข้หมด ทำให้คนไข้บ่นและต่อว่ากับเรา ทำให้รู้สึกเบื่อไม่อยากทำงาน”

กลุ่มประเภทการขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติ

“ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องความรู้และอุปกรณ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยพบหรือฝึกตอนเป็นนักศึกษา”

“.....อยู่ห้องผ่าตัด ต้องเรียนรู้เครื่องมือ, Anatomy, แทบจะไม่ได้ให้การพยาบาลเลย ต้องเรียนรู้ใหม่”

“รู้สึกลำบากใจ เพราะ ward ที่ได้ปฏิบัติงานนั้นตอนเรียนได้ขึ้นฝึกน้อย...ประสบการณ์เราน้อย เราต้องปรับตัวมาก”

“...อยู่ ward I.C.U. มีความเครียดเรื่องการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ เครียดเมื่อเจอผู้ป่วยหนัก กลัวทำอะไรไม่ถูก”

“...เป็น case หนัก ต้องใส่ tube, On Respirator ซึ่งตอนเรียนมาเราไม่เคยเจออย่างนี้ ไม่ค่อยรู้เรื่อง เกิดความกังวล ไม่กล้าช่วยหมอ ทำให้เราดูเป็นคนไม่มั่นใจ”

“ประสบการณ์การขึ้นฝึก ward กุมากร ตอนเป็นนักศึกษามีน้อย... การให้ I.V. ทาง Umbilical cath., การ resuscitate เด็กแรกเกิด ประสบการณ์ตรงนี้ไม่เคยมีเลย ทำให้เกิดความเครียด”

“เครียดมากที่สุด คือ การที่ต้องเข้าไปฝึกเป็นวิสัญญีพยาบาล เพราะเป็นหน่วยงานที่ไม่เคยได้สัมผัสเลยตลอดการศึกษา 4 ปี”

“กลัวว่าจะให้การพยาบาลได้ไม่ครอบคลุม ซึ่งพี่จะปล่อยให้ตัดสินใจเอง ทำให้เกิด